

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 31 lipca 2023 r.

BADK.DPK.133.119.2023

P10-58/23	Data wpływu petycji 2 czerwca 2023 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 31 lipca 2023 r.

RODZICIELSKIE ŚWIADCZENIE UZUPEŁNIAJĄCE

TEMAT

**PRYZNANIE ŚWIADCZENIA UPRAWNIONYM MATKOM ALBO
OJCOM CO NAJMNIJ TROJGA DZIECI**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Eugeniusz Szymala.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, w celu przyznania świadczenia uzupełniającego uprawnionym matkom albo ojcom co najmniej trojga dzieci.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zdaniem wnoszącego petycję, postulowana zmiana ustawy przyzna prawo do świadczenia tzw. „matczynego” rodzicowi już trojga dzieci. W jego ocenie uprawnienie do tego świadczenia może skłonić kobiety w wieku rozrodczym do podjęcia trudu macierzyństwa z perspektywą uzyskania w przyszłości emerytury matczynej, o ile z różnych względów nie nabyłyby one prawa do emerytury z innego tytułu. Ponadto, rozwiązanie to mogłoby się przyczynić do zwiększenia dzietności Polek, do zapobieżenia dalszemu, postępującemu spadkowi demograficznemu, a także uhonoruje już matki z trojgiem dzieci. Obecnie wspomniana ustawa przyznaje to świadczenie matkom, które posiadają minimum czworo dzieci.

Zdaniem autora petycji, wnioskowana zmiana poprawi również spójność prawną pomiędzy wspomnianą ustawą a innymi obowiązującymi regulacjami, na przykład: ustawą o świadczeniach rodzinnych, Kartą Dużej Rodziny czy też ustawą Prawo oświatowe, w których pod pojęciem dużej czy też wielodzietnej rodziny rozumie się rodzinę, w których jest przynajmniej troje dzieci.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1051) w **art. 3.** stanowi, że świadczenie może być przyznane:

- matce, która ukończyła 60 lat, urodziła i wychowała lub wychowała co najmniej czworo dzieci (**ust. 1 pkt 1**) oraz nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania,
- ojcu, który ukończył 65 lat, wychował co najmniej czworo dzieci, w przypadku śmierci matki dzieci albo porzucenia dzieci przez matkę lub w przypadku długotrwałego zaprzestania wychowywania dzieci przez matkę (**ust. 1 pkt 2**) oraz nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania.

W **art. 4** ustawa stanowi, że w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 4, wnioskodawca potwierdza następujące okoliczności: urodzenie co najmniej czworga dzieci (**ust. 5 pkt. 1**), wychowanie co najmniej czworga dzieci (**ust. 5 pkt 2**).

W przypadku braku prawa do emerytury lub renty, świadczenie przysługuje w wysokości najniższej emerytury. Przy pobieraniu emerytury lub renty w kwocie niższej niż najniższa

emerytura, świadczenie stanowi dopełnienie jej wysokości do wysokości najniższej emerytury.

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające funkcjonuje od 1 marca 2019 r.

DZIAŁANIA POWIAZANE:

Podstawowe informacje o Karcie Dużej Rodziny¹

Karta Dużej Rodziny (dalej KDR) to przywilej przynależny rodzinom wielodzietnym, na który składa się system zniżek i dodatkowych uprawnień, możliwych do realizacji zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych.

Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. Do KDR mają prawo także małżonkowie rodziców, rodzice zastępczy oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka. Rodzic musi posiadać pełne prawa rodzicielskie przez cały okres sprawowania władzy nad dzieckiem. Przy ubieganiu się o kartę nie mają znaczenia: wiek dzieci, miejsce ich zamieszkania, czy też dochody rodziców.

Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, co pozytywnie wpływa na stan budżetów domowych rodzin wielodzietnych.

Tytułem przykładu dotyczy to m.in.:

- zniżek na przejazdy kolejowe POLREGIO (np. zniżka 49% na bilet miesięczny, 37% na jednorazowy przejazd), zniżki na przejazdy rodzinne PKP Intercity (np. na przejazd dla co najmniej dwóch osób 30% na oba bilety),
- zniżek w opłatach paszportowych (zniżka dla rodziców 50%),
- tańszych przelotów PLL LOT (10% od ceny podróży we wszystkich klasach, 50% od ceny usługi dodatkowej (np. za nadbagaż),
- zniżek na OC, AC i NNW w Link 4,
- darmowego wstępu do parków narodowych.

INFORMACJE DODATKOWE:

Ustawa z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym, której postulat zmiany jest tematem niniejszej petycji, stanowi realizację rządowego Programu „Emerytury Matki 4+”. Celem ustawy jest zapewnienie środków utrzymania osobom, które

¹ Źródło: Opracowanie na podstawie artykułu: „Karta Dużej Rodziny. Komu przysługuje i jakie daje zniżki?”, Dziennik Gazeta Prawna, 18 lipca 2023 r.
<https://serwisy.gazetaprawna.pl/samorzad/artykuly/8794125.karta-duzej-rodziny-komu-przysluguje-i-jakie-daje-znizki.html>

wychowały co najmniej czworo dzieci i z tytułu długoletniego zajmowania się potomstwem nie wypracowały emerytury w wysokości odpowiadającej, co najmniej kwocie najniższej emerytury. Regulacja ta stanowi wsparcie dla ważnej z punktu widzenia kraju, funkcji społecznej, jaką wykonują rodzice.

Zgodnie z przepisami ustawy matce, która wychowała co najmniej 4 dzieci, lub ojcu, który wychował co najmniej 4 dzieci, w przypadku śmierci matki dzieci albo porzucenia dzieci przez matkę lub w przypadku długotrwałego zaprzestania wychowywania dzieci przez matkę, może być przyznane świadczenie w wysokości nie wyższej niż najniższa emerytura (art. 3 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 1). W przypadku pobierania, przez osobę uprawnioną, emerytury lub renty w wysokości niższej od najniższej emerytury, świadczenie to stanowi dopełnienie jej wysokości do wysokości najniższej emerytury (art. 7 ust. 2). Warunkiem jego przyznania jest nieposiadanie dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania przez kobietę, która ukończyła 60 lat lub przez mężczyznę, który ukończył 65 lat (art. 3 ust. 3). Świadczenie może przyznać w drodze decyzji Prezes ZUS (lub odpowiednio KRUS) na wniosek osoby zainteresowanej (art. 5).

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające otrzymuje przeszło 71 tys. osób. Najwięcej z nich mieszka na Śląsku (7,6 tys.), w Wielkopolsce (7,1 tys.) i Małopolsce (6,2 tys.). W sumie to już blisko 1,4 mld zł wsparcia.²

Od 1 marca 2023 r. jest to kwota **1 588,44 zł** brutto i jest co roku waloryzowana.

Deficyty programu „Emerytury Matki 4+”³

„Dostrzeżenie przez ustawodawcę faktu, że za wychowaniem dzieci stoi ciężka praca oraz wysokie koszty finansowe należy ocenić pozytywnie. Ustawa odpowiada na problem społeczny szeroko nagłaśniany w mediach – dotychczas bowiem system emerytalny nie pozwalał na wypłatę emerytur nawet matkom, które wychowały kilkanaścioro dzieci, będących potem płatnikami składek ZUS. Jednak analizowany akt prawny nie jest wolny od wad.

Wątpliwości może budzić formuła zróżnicowania sytuacji matki i ojca, którzy poświęcili się wychowaniu co najmniej czworga dzieci i nie uzyskali z tego tytułu prawa do najniższej emerytury. Ustawodawca z góry zakłada, że ciężar zadań związanych z wychowaniem dziecka spoczywa na matce, a w konsekwencji prawo ojca do rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego ma charakter posiłkowy i przysługuje mu ono tylko pod warunkiem śmierci matki lub porzucenia przez nią dzieci. Budzi to istotne zastrzeżenia w związku z występowaniem w praktyce sytuacji, w których dziecko nie zostało porzucone przez matkę, ale w toku całości

² dane z 26.05.2022 r. <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-godna-i-spokojna-jesien-zycia>

³ Źródło: Olek M., „Analiza programu „Emerytury Matki 4+”. Założenia, wnioski, rekomendacje”, fragment <https://ordoiuris.pl/rodzina-i-malzenstwo/analiza-programu-emerytury-matki-4-zalozenia-wnioski-rekomendacje>

procesu wychowawczego obowiązki rodzicielskie spoczywają w większym stopniu na ojcu. Dużo trafniejsze, nawet przy zachowaniu domniemania na rzecz matki, byłoby rozwiązanie, w którym – w drodze oświadczenia rodziców lub rozstrzygnięcia organu administracyjnego – możliwe byłoby stwierdzenie, że głównym opiekunem dzieci był ojciec.

Ponadto, ustawodawca nie uzasadnił, dlaczego wysokość świadczenia jest niezmienna, niezależnie od liczby wychowanych dzieci. Przyjęte rozwiązanie z jednej strony nie honoruje pracy rodziców wychowujących mniej niż czworga dzieci, z drugiej zaś – nie uwzględnia w sposób proporcjonalny trudu włożonego przez rodziców pięciorga i większej liczby dzieci. W analizowanej ustawie pominięta została również dodatkowa praca rodziców, którzy łączyli wychowywanie dzieci z pracą zarobkową, w tym rodziców wielodzietnych”.

Przykłady podobnych rozwiązań przyjętych w innych krajach⁴

„(...) We **Francji** na szczególne udogodnienia w zakresie świadczeń emerytalnych mogą liczyć rodzice trojga lub więcej dzieci. Przysługuje im wówczas podwyższenie świadczenia emerytalnego w wysokości 10% kwoty emerytury. Narodziny każdego kolejnego dziecka to dodatkowy wzrost świadczenia o 5%, przy czym ogólny przyrost nie może przekroczyć 30% pierwotnej kwoty.

Na **Węgrzech** istnieje możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę dla kobiet, które wychowały pięcioro lub więcej dzieci. W takiej sytuacji minimalny wymagany staż pracy tych kobiet jest obniżany o jeden rok za każde dziecko, maksymalnie o 7 lat.

W **Estonii** za wychowywanie przynajmniej trójki dzieci matkom przysługuje prawo do pobierania emerytury na rok przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W przypadku czwórki dzieci matka może przejść na emeryturę już na 3 lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego, zaś w przypadku pięciorga lub większej liczby dzieci lub dziecka niepełnosprawnego matkom przysługuje prawo do pobierania emerytury na 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Ponadto, istotnym udogodnieniem dla rodziców dzieci do lat 3 jest fakt, że na konto emerytalne jednego spośród nich (lub ustawowego opiekuna dziecka) budżet państwa odprowadza składkę w wysokości 4% średniego miesięcznego dochodu w tym kraju”.

OPRACOWAŁ

Robert Michał Stawicki

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

⁴ Ibidem.